

De geschiedenis van Werbeck in Oene

Albert van der Kaap

In Oene een plaatsje westelijk van de IJssel, ter hoogte van Olst, lag een landgoed dat bekend werd onder heel verschillende namen, Werbeck, Werberger, Werburch of zelfs Waerborg, maar waarvan de ligging onbekend is.

Werbeck en Stuerman

In de regesten van het archief-Beugelkamp komen we in 1487 voor het eerst het goed Werbeck in Oene tegen in relatie tot de familie Stuerman. Leden van de familie Stuerman nemen dan een belangrijke plaats in, in het bestuur van Zutphen. Zo zijn Wermolt (getrouwd met Aleyt Lammen¹) en Johan (houthandelaar²), zonen van Gerloff Stuerman, tussen 1429 en 1440 in verscheidene jaren schepen van Zutphen.³

Op 8 januari 1424 delen richter en schepenen van Zutphen mee dat Gerloff Stuerman, Wermolt en Johan, zijn zonen, en Aleyt, Wermolts vrouw, een jaarrente van 5 oude gouden schilden, gaande uit een huis aan de Kleynre Hofstraat gelegen behoudens het 1/6 gedeelte van dit huis en 2 schilden uit dit gehele huis, die toekomen aan Arnold Stuerman, zoon van Gerloff voornoemd, hebben overge dragen aan Wermbold Stuenberch. Gegeven in den jaeren ons heren duysent vierhondert vier ende twyntich des saterdages nae der heiliger Driekonyngedage.

Bij zijn huwelijk krijgt Wermolt van zijn vader de helft van het leengoed in Herffsen (Harfsen) in het kerspel Almen; de andere helft is van Steven vander Coirmerkckt (Steven van de Korenmarkt⁴). De rest van de erfenis zal hij moeten delen met zijn broers Arnold en Johan.

Werbeck wordt in 1487 door Roleff van Laar⁵ als leen opgedragen aan Alff van Rutenborch (Adolf van

¹ Aleyt Lammen was een dochter van Reyne van Aleyden en Lamme Wilneer Dericks. Zie huwelijksbrief: <https://www.genealogiedomein.nl/7791-0012-1120-transcriptie-rentambt-zutphen-domeinbeheer-bijlagen-bij-het-visitatieboek-van-1557/file>

² Het financiële beheer van de stad Zutphen in 1445/46 op grondslag van de oudste overrentmeestersrekening en de bijbehorende onderrentmeestersrekening medegedeeld door Dr. W. Jappe Alberts https://www.dbnl.org/tekst/_bij005196301_01/_bij005196301_01_0004.php

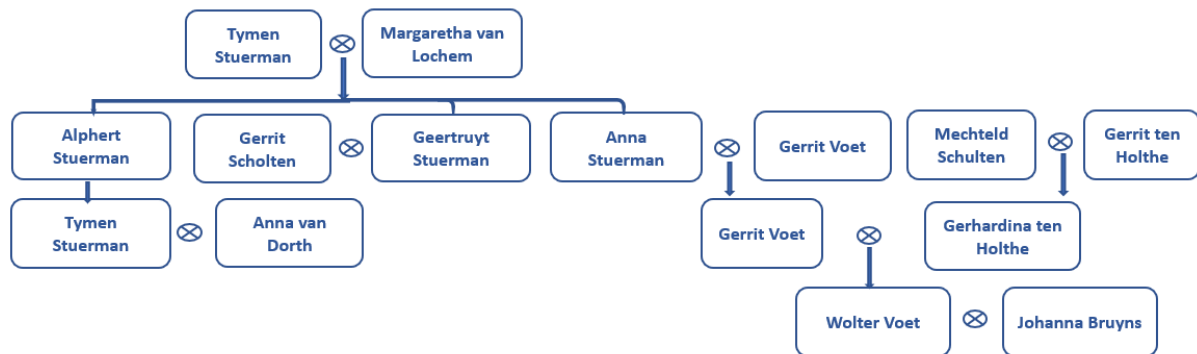
³ Op 8 januari 1424 oorkonden richter en schepenen van Zutphen dat Gerloff Stuerman, Wermolt en Johan, zijn zonen, en Aleyt, Wermolts vrouw, een jaarrente van 5 oude gouden schilden, gaande uit een huis aan de Kleynre Hofstraat gelegen, behoudens het 1/6 gedeelte van dit huis en 2 schilden uit dit gehele huis, die toekomen aan Arnold Stuerman, zoon van Gerloff voornoemd, hebben overgedragen aan Wermbold Stuenberch. <https://docplayer.nl/14090704-Archiefnummer-84-regesten-van-oorkonden-tot-en-met-het-jaar-1594.html>

⁴ <https://zutphenindemiddeleeuwen.nl/havo-1/persoonlijke-omstandigheden1/item/bron-4-5.html>

⁵ In de veertiende eeuw had Gerd van den Lare In Laarwolde in Mannstatt het erve Groote Heest in het gericht Emlichheim in Leen. In 1402 wordt een Roleff van Laar met Heest beleend. <https://www.altreormiert.de/beuker/laar/Kuhle---Heesterkante.pdf>

den Rutenberg⁶), proost van Sint Marie te Utrecht, die er vervolgens Tymen Stuerman mee beleent.⁷

In 1490 wordt zijn zoon Cornelis ermee beleent. Na de dood van diens zoon, Evert Stuerman, beleent⁸ Antoine Perrenot de Granvelle, in zijn functie van proost en aartsdiaken van St. Marie, Tymen Stuerman met Werbeck.

In 1574 komt Oene voor in een magescheid (boedelscheiding) tussen de kinderen van Tymen Stuerman en zijn vrouw Margaretha van Lochem. De zoons Alphert en Johan krijgen alle goederen onder Welsum. Alffert krijgt twee delen en Johan een deel van de binnen-Dijkse landen en van de buitendijkse landen krijgt ieder de helft. Het kampje in het Oenerbroek bij de Blenkert, tussen de Zandgrave en de Terwoldse Wetering zal bij de Welsumse goederen blijven. In hetzelfde regest worden ook goederen onder Terwalde en Twello genoemd. In 1575 wordt Alphert met Werbeck beleent, weer door een proost van St. Marie.

Dochter Mechtelt, geestelijke, krijgt gedurende haar leven jaarlijks vijf goudguldens en bij de dood van Tymen Stuermans krijgt het klooster in Bronnepe (nabij Kampen)⁹ 100 goudguldens.

Dochters Geertruyt en Anna krijgen het Quadening in ter Woolde en Tuyll, het erf in Oene met land in het Oenerbroek.

Dochters Johanna en Aleyt krijgen De Poorten (Hulzerdijk Eefde) en Kersseler goed in Harfsen en jaarlijks 32 goudguldens uit het goed van Carle van Steenberg in Nijkerk en het goed De Bockeler in Twello.¹⁰

⁶ <https://www.genealogieonline.nl/genealogie-richard-remme/l119463.php>

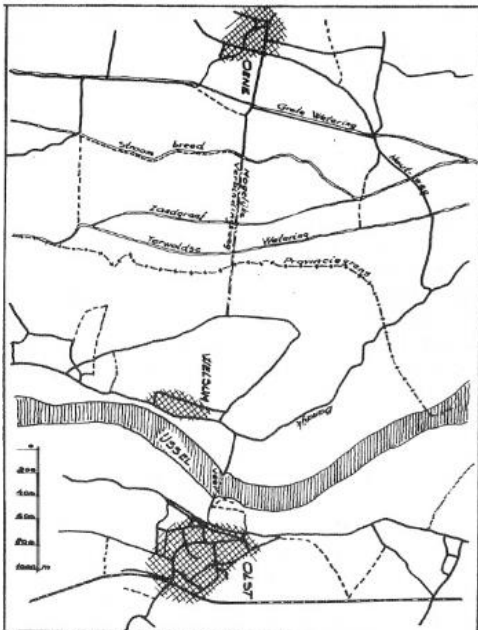
⁷ https://www.lwl.org/westfaelische-geschichte/portal/Internet/urkunden_datenbank/suche/regest_detail.php?dwudanpassen=J®est=69884

⁸ https://www.lwl.org/westfaelische-geschichte/portal/Internet/urkunden_datenbank/suche/regest_detail.php?dwudanpassen=J®est=69894

⁹ Het Augustinessenklooster van Brunnepe behoorde tot de Congregatie van Windesheim.

<https://www.dboverijssel.nl/archieven/12489>

¹⁰ <https://gw.geneanet.org/cofranssen?lang=en&iz=26471&p=tyman&n=stuerman>

https://www.ampt-epe.nl/Ampt_Epe_mededelingenblad/epe57.pdf

Alphert draagt vervolgens de helft van twee waren in Welsum over aan zijn zus Geertruyt, getrouwd met Gerrit Scholten en zijn zus Anna, getrouwd met Gerrit Voet. Na magescheid gaat de helft naar Anna die beleend wordt.

In 1595 wordt dan genoemd de zoon van Alphert, Tymen, getrouwd met Anna van Dorth.

Voorouders van Anna van Dorth

Derk van Dorth tot Blanckena.¹¹ Hij trouwde met Mechteld Roelofs van Vieracker. Uit dit huwelijk:

- Gijsbert van Dorth tot Vieracker, geboren rond 1530. Hij trouwde (1) met Mechteld Tymens Stuerman en (2) met Margriete Luessen. Gijsbert was heer van Vieracker, lid van de ridderschap en nam deel aan de opstand tegen Spanje. Uit dit tweede huwelijk:
 - Derk Van Dorth Tot Blanckena (hij bewoonde in 1617 de boerderij de Vieracker, Vierackersestraatweg 24), getrouwd met Anna Sophia Krijt, dochter van Gerhard Krijt en Arnolda Doys).

*Testament van Arnolda Doeys, weduwe van Gerhard Krijt, ten behoeve haar kinderen, Gerhard Krijt, man van Judith van Doetinchem, en Anna Sophia Krijt, vrouw van Diderich van Dorth thoe Gietelo, 1647.*¹²

Uit dit huwelijk:

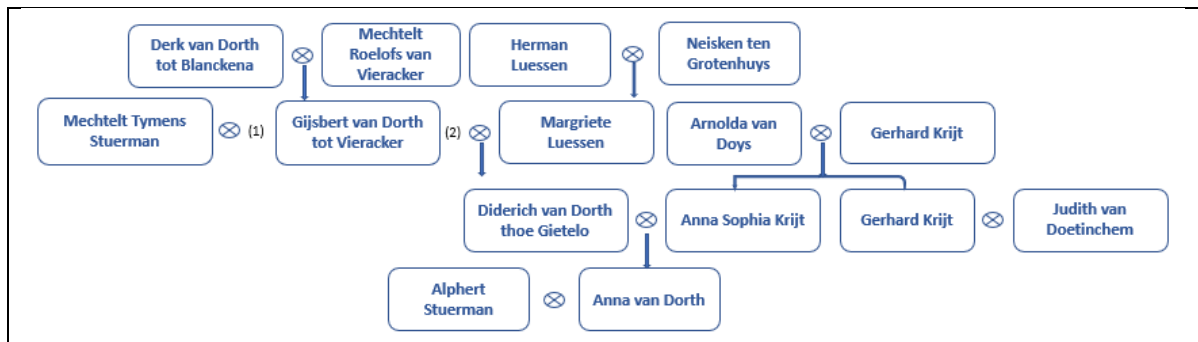
- Anna van Dorth, getrouwd met Alphert Stuerman, zoon van Tymen Stuerman en Margaretha van Lochem.¹³

¹¹ <https://www.genealogieonline.nl/stamboom-baris/I56474.php>

¹²

<https://www.geldersarchief.nl/bronnen/archieven?mivast=37&mizig=210&miadt=37&miaet=1&micode=0456&minr=832039&miview=inv2>

¹³ <https://gw.geneanet.org/cofranssen?lang=en&iz=26471&p=alffert&n=stuerman>

Voet en Werbeck

Werbeck¹⁴ komt uiteindelijk in het bezit van de familie Voet door het huwelijk van Gerrit Voet met Anna Stuerman. In 1604 namelijk wordt het halve Werbeck beleend aan Elbert van der Wal, als gevolmachtigde van Gerrit Voet. De andere helft gaat naar Anna's zus Geertruyt Stuerman, getrouwd met Gerrit Scholten.

In 1622 wordt Gerrit (Gerhardt) Voet vervolgens beleend met het hele erve Werbeck in Oene.¹⁵

In 1648 komt hetzelfde goed, nu Waerborg genoemd, voor in een testament van Gerhardt Voet (zoon van Gerrit) en zijn vrouw Gerhardina van Holthe.

In 1652 verkoopt dit echtpaar het Werburgh onder Oene aan hun zoon Wolter Voet, samen met goederen onder Nijkerk en Harderwijk: *'Jr. Gerhard Voet tho Bolgescamp und seine Frau Gerardina ten Holte verkaufen ihrem Sohn Jr. Wolter Voet 6 Morgen Land, gt. het Bracklandt, in der Arckemehene bei Nykerken, einen Kamp beo Harderwyk vom Quadengut abgeteilt in der Woolde und mehrere Parzellen vom Erbe Werburgh im Amt Eepe zu Oene.'*¹⁶

Voor het laatst komen we het Werberck tegen in 1653, als het aan Johan Stour als gevolmachtigde van Wolter Voet wordt beleend.¹⁷

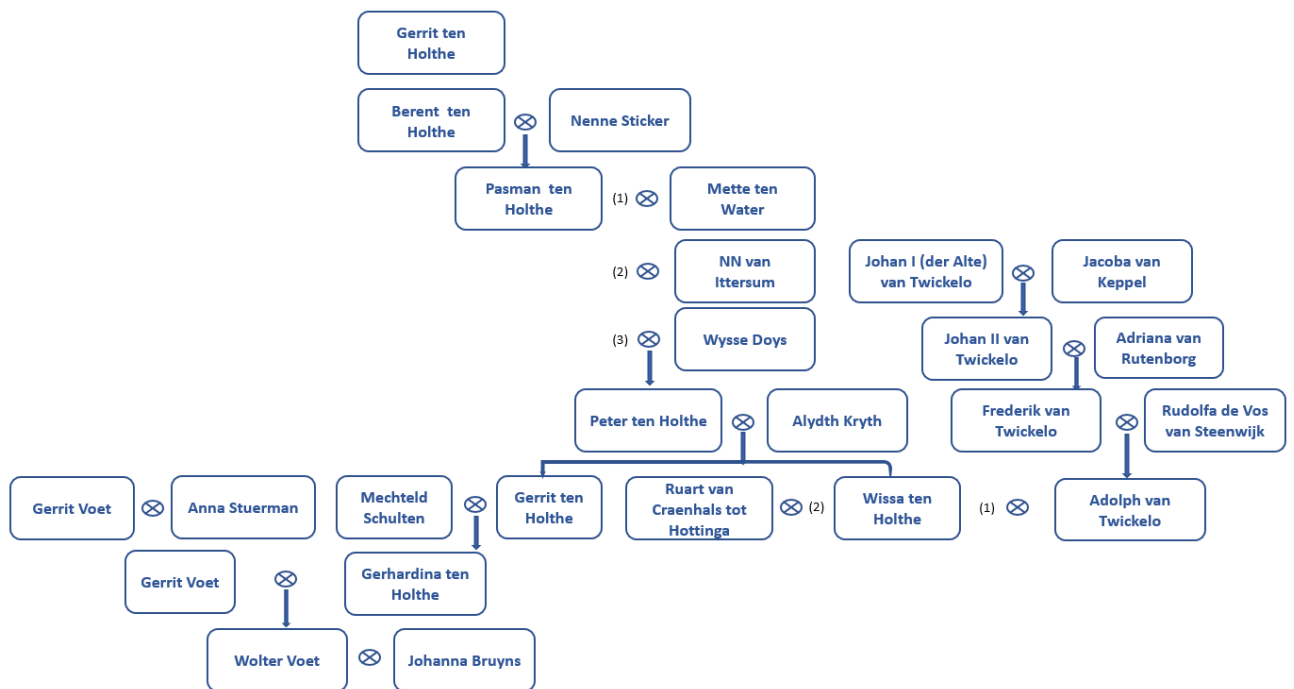
In 1671 verpanden Willem Gerres en Saera Dercke de Plettert in 't kerspel Oene, buurschap Olster aan Wolter Voet. Dit "Olster" zal wel een verschrijving zijn van Ooster, of liever Ooster-Oene.

¹⁴ Naaste burenen waren in die tijd Gheert van Eem en Jan Cluppel.

¹⁵ https://ampt-epe.nl/Ampt_Epe_mededelingenblad/epe35.pdf

¹⁶ https://www.lwl.org/westfaelische-geschichte/portal/Internet/urkunden_datenbank/suche/regest_detail.php?dwudanpassen=J®est=69992

¹⁷ https://www.ampt-epe.nl/Ampt_Epe_mededelingenblad/epe35.pdf

Stoltenberg

Ten Westen van Olst, tegenover het veer aan de IJsseldijk, lag, in ieder geval al in de tweede helft van de veertiende eeuw (genoemd wordt 1381) de Stoltenberg, eerder ook wel Stollenberg en Stollengoed genoemd of aangeduid met de naam Winkels- alias Stollengoed. Het is de vraag of de Stoltenberg ooit de status van havezate heeft gehad. Frederik Allard Ebbinge Wubben¹⁸, die over de havezaten in Overijssel schreef, vermeldt de Stoltenberg namelijk niet. Dit kan betekenen dat het huis nooit deze status heeft gehad, maar ook dat de katholieke eigenaren, het recht van havezate niet hebben gehandhaafd omdat zij geen zitting mochten nemen of die status ten behoeve van een ander herengoed hebben verkocht.¹⁹

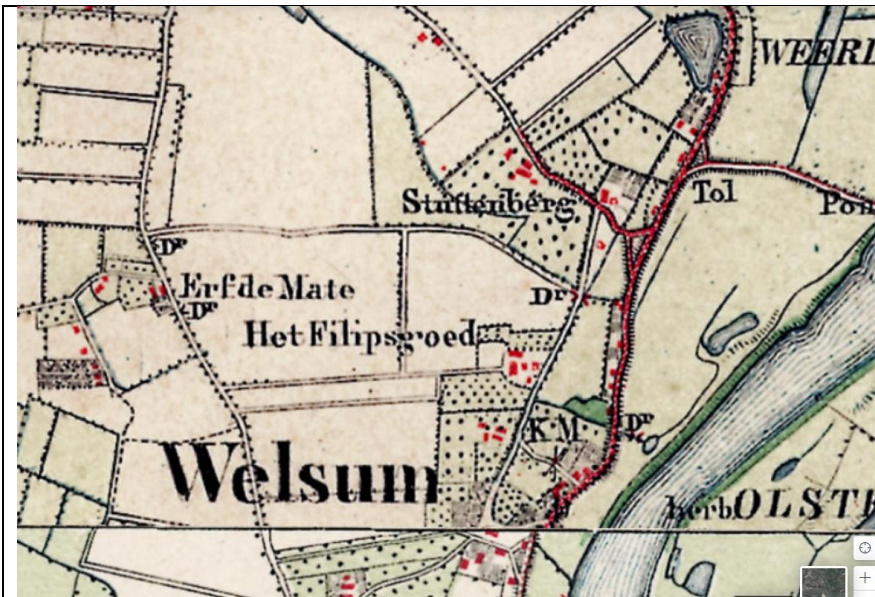
Op 21 April 1457 werd Aleid Stollen, bij hulde van haar man, Reinier Claessen, door de bisschop met het Stollengoed beleend. Haar zoon droeg het over aan Tymen Stuerman, die behoorde tot een geslacht, dat sedert het midden der 14de eeuw in de schepenbank van Zutphen en daarna in die van Deventer was gezeten.

Na de dood van Tymen, die op 21 Juni 1488 door den bisschop was beleend, kwam het goed aan zijn zoon Evert Stuerman, die de belening op 7 november 1493 verkreeg.²⁰

¹⁸ Tippe, K. (2010). 'Een echte Overijsselschman.' Frederik Allard Ebbinge Wubben (1791-1874): burger, bestuurder en historicus in een rurale omgeving. Rijksuniversiteit Groningen..

¹⁹ <https://www.ampt-epe.nl/component/search/?searchword=verpachtingen%20St.%20Marie&searchphrase=all&Itemid=285>

²⁰ <https://www.dboverijssel.nl/archieven/6185>

De Stoltenberg blijft eeuwen lang in de familie. Op 13 maart 1710 nog beleent David Godin, vicaris Generaal en stadhouder van de lenen van de proosdij van St. Marie te Utrecht, Alphardus Stuerman, heer van den Stoltenberg, met het Marschgoed en twee weeren, gelegen in de buurschap Welsum.

Daarna bewoont ook een Goossen Arnold Stuerman de Stoltenberg. In 1733 trouwt een Sicilia Maria van Stuerman, 'geboortig van den Stoltenberg' in Kampen met de weduwnaar Hendrik Willem Alois van Dorth tot Medler.

Op 7 Januari des jaars 1750 ten slotte heeft het trouwboek van Olst nog deze aantekening: 'Conjuncti Matrimonio nobilis dnus Marcellus Henricus van Buninck et Arnolda Columba Stuerman nobilis domicella; testibus patre et matre, fratibus et sorore nobilis dominae Stuerman.²¹ Of Arnolda direct gerelateerd is aan 'onze' familie Stuerman is onduidelijk.

Rond 1770 woont deze Arnolda Columba van Stuurman tot Spijkerbosch²², geboren in Olst, op Groterkamp in Gorssel. Met de jaarwisseling krijgt zij een brief en op de voorkant van de envelop staat geschreven "residerend op Groterkamp". Groterkamp, dat in de late middeleeuwen nog Harzecamp en later Kamperman werd genoemd, lag in het kerspel Gorsloe, buurtschap Enschede. Uit een magescheid van 1751 blijkt dat het Erve Groterkamp bestaat uit het eigenaars hujs (Het spijker), hof op Groterkamp, met het boerenhujs, berg, schaapschot en schuure.

²¹ http://www.asjes.com/Kerkboeken/Zwolle/zwolle_transcript_geref-trouwen-1731-1735.pdf

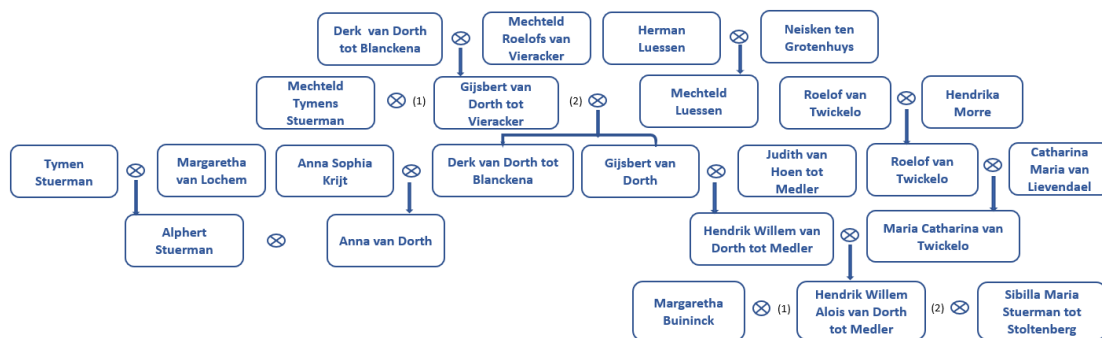
²² <https://www.genealogieonline.nl/parenteel-laverne/l34343.php>

Het herenhuis.

Groterkamp is kort na het overlijden van vader Buinick in twee bezittingen verdeeld. Na het overlijden van Arnolda Columba de Küttschreutter douairière van Buinink, geboren Stuerman ging haar helft van dit bezit naar de heer Abraham Pierre de Braconier en zijn vrouw Arnolda Josepha Marcelina barones van Stuerman, dochter van Granciscus Gerhardus Antonij van Stuerman en Geertruida Maria Botman. Jacobus ten Velde koop de erve Groterkamp van de bovenstaande personen.²³

Arnolda Columba Stuerman trouwde in tweede huwelijk, op 18 juni 1771, met Gerard Josephus Kuttschreutter, kapitein in het regiment Evertsen.

Midden achttiende eeuw komt er blijkbaar een einde aan de bewoning door de Stuermans, want dan woont een Teunis Voorhorst op de Stoltenberg.²⁴ Teunis, geboren rond 1739 in Olst, was de zoon van Lammert Voorhorst²⁵ en Everdina Roelofs. Hij trouwde met Christina Bredenoord, geboren in 1755, overleden op 17 mei 1836 in Welsum. Zij was eerder getrouwd met Peter van der Worp, overleden op 28 oktober 1844 in Wechterholt (Wijhe).

²³ <https://www.strookappe.nl/E%20Kamperhoek.htm>

²⁴ [http://pietheres.nl/Genealogie%20Voorhorst%20\(Lamberts\).htm](http://pietheres.nl/Genealogie%20Voorhorst%20(Lamberts).htm)

²⁵ De vader van Lammert, Jan Lamberts Voorhorst (keurnoot in Olst), woonde in de Moriaen in Welsum in 1695. Op 27 mei 1703 wordt in de Moriaen Arnoldus, kund van Steven Arents gedoopt.

